

Asia: VN/33727/2023

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä laiksi ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleisiä huomioita esitysluonnoksesta

HE-luonnokselle annettu ammatillisen koulutuksen lakimuutosten valmistelun aika on ollut lyhyt. Koulutuksen järjestäjän on vaikea arvioida valtionosuusrahoituksen muutosta nyt ehdotetuilla kriteereillä, koska ministeriöltä ei ole saatu lausuntoaikaan mennessä rahoituksen simulaatiomalleja. Osa rahoitukseen vaikuttavista kriteereistä, jotka pohjautuvat opiskelijan tietoihin, ei ole saatavilla. Rahoitusjärjestelmän suhteellisuus hankaloittaa myös tulevan valtionosuusrahoituksen määrän arviointia.

Ammatillisen koulutuksen kokeilua koskevat säädösehdotukset

Haluamme lausua, että toiminnanohjauksen kokeilu on periaatteessa kannatettava uusi avaus. Järjestämislupasäätelyn ja neuvottelumenettelyn roolitus jää vielä tässä vaiheessa osin epäselväksi. Pelkona on, että valtion ohjaus tosiasiasiallisesti tiukkenee. Olemme kiinnostuneita olemaan yksi näistä koulutuksen järjestäjistä, jotka kokeiluun pääsevät. Epäselväksi jää, onko opiskelijavuosien enimmäismäärä osa neuvottelumenettelyyn kuuluvaa sopimusta vai osa opetus- ja kulttuuriministeriön päätösvallan alaista järjestämislupamenettelyä.

Rahoituksen uudistusta koskevat säädösehdotukset

Rovaniemen koulutuskuntayhtymä pitää hyvänä tavoitetta yksinkertaistaa ammatillisen koulutuksen rahoituksen määräytymistä. Tässä lakiesityksessä on vielä kriteerien sekä erilaisten rahoituksen vaikuttavien indikaattoreiden ja mittareiden tulkinnanvaraisuuden vuoksi on vaarana, että rahoituksen määräytymisen yksinkertaistamisen tavoite ei käytännössä toteudu. Lisäksi rahoituksen ennakoitavuus etenkin koulutuksen järjestäjän näkökulmasta saattaa vaikeutua.

Haluamme osaltamme myös nostaa esille, että järjestämisluvan enimmäismäärää määrättäessä päätöksen perusteena huomioon tulee ottaa alueen väestönkehityksen lisäksi työelämän ja väestön osaamisen kehittämisen tarpeet sekä ammatillisen koulutuksen rooli kansainvälisten rekrytointien tukena. Päätöksenteon perusteiden tulee olla läpinäkyviä ja perusteltuja.

Rahoitusten kustannusryhmistä haluamme erityisesti nostaa liiketoiminnan perustutkinnon. Lakiesityksessä sen kustannusryhmäksi esitetään ryhmää 1 (painokerroin 0,41). Tämä on erityisesti oppivelvollisten osalta riittämätön. Tämän vuoksi esitämme, että nyt ainoaksi koriin jäävä perustutkinto nostetaan kustannusryhmään 2. Toinen vaihtoehto on kustannusryhmä ykkösen kertoimen kasvattaminen. Tämä varmistaisi myös tässä kustannusryhmässä olevien ammatti- ja erikoisammattitutkintojen rahoituksen riittävyyden. Erityisen huomioitavaa ammatti- ja erikoisammattitutkintojen osalta on se, että aiemman tutkinnon suorittaneiden osalta koulutuksen järjestäjä ei tule saamaan ns. vaikuttavuusrahoitusta, eikä enää voida periä koulutusmaksuja opiskelijoilta.

Lakiesityksessä ei mainita eikä huomioida erikseen huoltovarmuusaloja. Rovaniemen koulutuskuntayhtymä katsoo, että ne tulisi määritellä tässä lakiesityksessä ja niiden rahoitus tulisi varmistaa. Esimerkkinä haluamme nostaa lentokoneasennuksen riittävän rahoituksen. Nykyinen ja esitetty kustannusryhmä ei tuota riittävää rahoitusta. Riittävä rahoitus on tärkeää erityisesti henkilöstön osaamisen sekä tutkinnon oppimisympäristöjen kehittämiseksi.

Järjestämme ammatillista koulutusta Lapissa, jossa sekä opiskelijoiden että koulutuksenjärjestäjän toimijoiden pitkät matkat aiheuttavat kustannuksia monella eri tavalla maakunnan sekä sisäisten että valtakunnallisten matkojen vuoksi. Tästä syystä Rovaniemen koulutuskuntayhtymä näkee, että ns. aluekerroin toisi tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

TE24 -uudistuksen myötä palvelujen laajentaminen tulee ajankohtaiseksi jo vuonna 2025. Lapin neljän työllisyysalueen asiakasryhmät tarvitsevat osaamisen hankkimisen ohella myös entistä yksiköllisempää ohjausta ja ohjausta. Osaamisen hankkimisen tulee olla lyhytaikaista ja nopeaan työllistymiseen tähtäävää. Lyhyet koulutukset eivät kuitenkaan tuota resurssia riittävästi tämän tehtävän hoitamiseen. Useimmilla on kuitenkin pohjalla ensimmäinen tutkinto, jolla ei ole työllistynyt.

Harkinnanvaraisen rahoituksen yhdeksi tekijäksi on määritelty koulutuksen järjestäjän maksamat oppivelvollisten matka- ja majoituskorvaukset. Nykyisin koulutuksen järjestäjä vastaa matka- ja majoituskorvauksista yli 100 km päästä lähimpään monialaiseen ammatilliseen oppilaitokseen tulijalle. Tämä tehtävä ei ole mielestämme koulutuksen järjestäjän tehtäviä. Kaikki oppivelvollisten matka- ja majoituskorvaukset tulee siirtää Kelalle opiskelijoiden yhdenvertaisen kohtelun takaamiseksi.

Oppimisen tukea ja erityistä tukea koskevat säädösehdotukset

Oppimisen tuen uudistamisessa tärkeä tavoite olisi yhtenäistää eri koulutusasteiden palvelumalleja. Perusopetuksen ja toisen asteen yhtenäistä oppimisen tuen mallia ei tässä vaiheessa vielä ole. Uudistamisen yhtenäisyys jää näiltä osin epäselväksi. Tukiopetus terminä ei sovi ammatilliseen koulutukseen eikä oppimisen tukeen, koska oppimisen tuki nähdään laaja-alaisempana opetus-, ohjaus- ja opiskeluhuoltohenkilöstön yhteistyössä järjestämänä toimintana.

Erityisen tuen osalta on tärkeää ja kannatettavaa, että oppimisen tukea voidaan järjestää opiskelijoille monipuolisesti, joustavasti, vaihtoehtoisia menetelmiä ja eri henkilöstöryhmiä (erityisopettaja, opettaja, ohjaaja, työpaikkaohjaaja) hyödyntäen. Ammatillisessa koulutuksessa oppimisympäristö voi olla myös työpaikka, jolloin erityisen tuen palveluita tulee järjestää myös työpaikoille.

Lakiesityksessä esitetään poistettavaksi erityisen tuen kerroin. Tämä esitys huolestuttaa Rovaniemen koulutuskuntayhtymän toimijoita. Huoleksi nousee, voidaanko riittävät palvelut

toteuttaa ilman kohdennettua rahoitusta? Lisäksi epäselväksi tässä vaiheessa jää, millä tavalla opiskelijan lähtötaso todennetaan ja miten se huomioidaan sekä miten se vaikuttaa rahoituksen määrään.

Tilauuskoulutusta koskevat säädösehdotukset

-

Muut ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia koskevat säädösehdotukset

-

Asetusluonnokset

-

Muut kommentit

-

Piittisjärvi Tarja
Rovaniemen koulutuskuntayhtymä - Kuntayhtymän johtaja Saija Niemelä-
Pentti